

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pilietinės visuomenės organizacijų tinklų sukūrimo Juodosios jūros regione

(2009/C 27/29)

Už išorės santykius ir Europos kaimynystės politiką atsakinga Europos Komisijos narė Benita Ferrero-Waldner, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2007 m. liepos 15 d. kreipėsi laišku į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą prašydama pateikti tiriamąją nuomonę dėl

Pilietinės visuomenės organizacijų tinklo sukūrimo Juodosios jūros regione.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. birželio 12 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Mihai Manoliu ir bendrapanešėjis Vesselin Mitov.

446-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2008 m. liepos 9–10 d. (2008 m. liepos 9 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 143 nariams balsavus už, 1 — prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Juodosios jūros sinergija skirta tam, kad politinis dėmesys būtų sutelktas į regioną ir būtų pasinaudota naujomis galimybėmis, kurios atsirado Rumunijai ir Bulgarijai tapus ES narėmis. Juodosios jūros sinergija skirta penkiems klausimams: geram valdymui, transportui, energetikai, aplinkai ir kovai su tarptautiniu nusikalstamumu.

1.2 Juodosios jūros sinergija turėtų taip pat padėti propaguoti Europos socialinį modelį ir socialinio bei pilietinio dialogo principą. Ji, kartu su atitinkamomis tarptautinėmis organizacijomis, taip pat turėtų būti skirta skurdo mažinimui Juodosios jūros regione.

1.3 EESRK ragina Juodosios jūros regiono šalių vyriausybes, regionines ir tarptautines organizacijas įtraukti pilietinę visuomenę į regioninį dialogą ir bendradarbiavimą siūlant naują perspektyvą tokiais svarbiausiais klausimais kaip politinio stabilumo, demokratijos, teisinės valstybės, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių palaikymas, ekonomikos reformų, vystymosi ir prekybos rėmimas, bendradarbiavimas transporto, energetikos ir aplinkos srityse bei žmonių tarpusavio ryšiai.

1.4 EESRK manymu, Juodosios jūros regione yra didelių galimybių ir sunkumų, kuriems išspręsti reikia suderintų regionų lygmens veiksmų įtraukiant pilietinę visuomenę, pirmiausia į tokius svarbius sektorius kaip energetika, transportas, aplinka, judėjimas ir saugumas.

1.5 EESRK pritaria įvairioms privačioms ir viešosioms iniciatyvoms, skirtoms aktyviam pilietinės visuomenės ir socialinių organizacijų dalyvavimui kuriant regiono ateitį remti. Pirmiausia EESRK remia dabartinių pilietinės visuomenės ir socialinių organizacijų bendradarbiavimo tinklų susiejimą su Juodosios jūros forumu, skirtu partnerystei ir dialogui (J) forumas), ir Juodosios jūros regiono ekonominio bendradarbiavimo (JEB) organizacija.

1.6 EESRK remia nacionalinių ESRT ir trišalių komisijų steigimą bei jų vaidmens didinimą visose Juodosios jūros regiono šalyse ir regiono trišalių struktūrų tarpusavio regioninio bendradarbiavimo vystymą. Šalių, kuriose nėra nacionalinių ESRT, socialiniai partneriai turėtų būti paraginti pradėti konsultacijas ir įsteigti nacionalines ESRT.

1.7 EESRK skatina atlikti išsamų Juodosios jūros regiono šalių pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių padėties tyrimą.

1.8 2008 m. lapkričio mėn. EESRK ir TDO surengs bendrą konferenciją dėl pilietinės visuomenės organizacijų vaidmens Juodosios jūros regiono šalyse „Regioninio tinklo sukūrimas ir socialinio dialogo skatinimas“. Konferencijoje dalyvaus regioniniai suinteresuoti subjektai; konferencija bus susijusi su tolesniu darbu priėmus tiriamąją nuomonę.

2. Įžanga

2.1 Komitetas džiaugiasi galėdamas patenkinti Europos Komisijos narės, atsakingos už išorės santykius ir Europos kaimynystės politiką, Benitos Ferrero-Waldner prašymą parengti tiriamąją nuomonę dėl Juodosios jūros sinergijos. Komisija itin domisi vertinimu, kaip pilietinės visuomenės organizacijos (PVO) galėtų aktyviau dalyvauti įgyvendinant Komisijos komunikatą Tarybai ir Europos Parlamentui „Juodosios jūros sinergija — nauja regioninio bendradarbiavimo iniciatyva“ COM(2007) 160 galutinis.

2.2 EESRK džiaugiasi, kad 2008 m. vasario 14 d. Kijeve įvyko pirmasis bendras 27 ES valstybių narių užsienio reikalų ministrų ir jų kolegų iš Juodosios jūros regiono šalių posėdis. EESRK dalyvavimas šiame posėdyje stebėtojo teisėmis buvo svarbus žingsnis įgyvendinant Juodosios jūros regioninio bendradarbiavimo strategiją.

2.3 Integruotas Juodosios jūros regiono vystymasis

2.3.1 Juodosios jūros regionas ⁽¹⁾ yra geografinė zona, kurioje daug gamtinių išteklių ir kuri užima strateginę vietą Europos, Vidurinės Azijos ir Artimųjų Rytų sankirtoje. Labiau nei bet kada anksčiau Europos Sąjungai rūpi ir yra strategiškai svarbu, kad Europos Sąjungos kaimynės, esančios prie Juodosios jūros ⁽²⁾, klestėtų, būtų stabilios ir saugios. Juodosios jūros regionas yra rinka, turinti didelį vystymosi potencialą gyventojų skaičiui artėjant prie 200 mln., svarbus energijos ir transporto srautų centras, vieta, kurioje susiliejo skirtingos kultūros ir kurioje taip pat yra neišspręstų konfliktų.

2.3.2 Atsižvelgiant į šias sąlygas, yra svarbios trys ES politikos sritys: Turkijos pasirengimo narystei procesas, Europos kaimynystės politikos įgyvendinimas su penkiomis Rytų Europos kaimynystės politikos partnerėmis (Ukraina, Moldovos Respublika, Gruzija, Armėnija, Azerbaidžanu), kurios taip pat aktyviai bendradarbiauja su Juodosios jūros regiono šalimis, ir strateginė partnerystė su Rusijos Federacija, paremta keturiomis bendromis erdvėmis.

2.3.3 EESRK remia Komisijos indėlių į daugelį šiam regionui svarbių sektorių iniciatyvų: žmogaus teisės ir asmens laisvės, teisinės valstybės principai, bendradarbiavimas teisingumo, laisvės ir saugumo klausimais, prekyba ir ekonominė integracija bei teisės aktų derinimas, transportas, jūrų politika, energetika, aplinka, informacinė visuomenė, užimtumas, socialinė politika ir lygios galimybės, žmogiškasis kapitalas, švietimas ir visuomenės sveikata.

2.3.4 EESRK manymu, Juodosios jūros regione yra didelių galimybių ir sunkumų, kuriems išspręsti reikia suderintų regioninio lygmens veiksmų, pirmiausia tokiuose svarbiuose sektoriuose kaip energetikos, transporto, aplinkos apsaugos, judėjimo ir saugumo.

2.3.5 EESRK mano, kad struktūriniu aspektu įvairios Juodosios jūros regioninės organizacijos, jų metodų ir įgyvendinamos politikos įvairovė pabrėžia mastą, kuriuo remiantis galima apibūdinti bendradarbiavimą kuriant ir valdant sinergiją Juodosios jūros zonoje. Dabartinių regioninių organizacijų, bendradarbiavimo iniciatyvų, programų ir politikos tyrimo centrų apžvalga pateikta prieduose.

2.4 ES tikslai Juodosios jūros regione

2.4.1 Pastaruosius penkiolika metų Europos Sąjunga dėjo daug pastangų Juodosios jūros regione stiprindama demokratiją, remdama ekonomines reformas ir socialinę raidą, saugodama stabilumą ir stiprindama regioninį bendradarbiavimą.

2.4.2 EESRK siūlo aktyvesniu ES dalyvavimu papildyti abipuses pastangas, pagyvinti regioninį bendradarbiavimą, užtikrinti didesnę darną ir politines gaires bei politinį dėmesį sutelkti

⁽¹⁾ Juodosios jūros regionui priklauso Graikija, Bulgarija, Rumunija ir Moldovos Respublika vakaruose, Ukraina ir Rusija šiaurėje, Gruzija, Armėnija ir Azerbaidžanas rytuose ir Turkija pietuose. Nors Armėnija, Azerbaidžanas, Moldovos Respublika ir Graikija nėra pakrantės valstybės, dėl istorinių priežasčių, teritorinio artumo ir artimų ryšių jos iš tikrųjų yra šio regiono dalyvės.

⁽²⁾ Bulgarijai ir Rumunijai išstojus į Europos Sąjungą Juodoji jūra tapo Europos jūra.

į regioninių lygmenį; tai savo ruožtu skatintų teritorijos stabilumą, klestėjimą ir bendradarbiavimą su visais naujais būsimais kaimynais.

2.4.3 EESRK mano, kad Juodosios jūros regioninė strategija neturėtų būti nukreipta ir naudojama kaip alternatyva ES narystei ar galutinėms ES sienoms nustatyti.

3. Juodosios jūros regiono pilietinės visuomenės organizacijų ypatumai

3.1 Istorinės, politinės ir socialinės ekonominės sąlygos ir pilietinės visuomenės organizacijų veiklos sąlygos dešimtyje Juodosios jūros regiono šalių labai skirtingos. Sovietiniu laikotarpiu valdančiosios partijos režimas „visuomenės veikėjus“ ar „profesinį bendradarbiavimą“ apribojo iki paprasčiausių „perdavimo zonų“. Tokia padėtis buvo įprasta Juodosios jūros regione, išskyrus Turkiją ir Graikiją. Nuo dešimtojo dešimtmečio pradžios visose Vidurio ir Rytų Europos šalyse sparčiai keitėsi politinės ir ekonominės sąlygos, todėl keitėsi ir šių šalių pilietinė visuomenė.

3.2 EESRK pritaria nuostatai remti glaudesnę ES ir Juodosios jūros regiono šalių bendradarbiavimą, pagrįstą vienodu bendrų vertybių supratimu, pagrindinėmis laisvėmis, įsipareigojimais atvirai visuomenei ir nepriklausomų pilietinės visuomenės partnerių dialogu.

3.3 EESRK mano, kad PVO Juodosios jūros regione lėtai vystosi dėl šių svarbiausių priežasčių: teisinė sistema silpna ir priklauso nuo vyriausybių, dažniausiai teisinė sistema gina valdžios institucijų, o ne piliečių interesus, netolygus valdžios ir atsakomybės paskirstymas tarp centrinės ir vietos valdžios institucijų, vyriausybės vykdomos baudžiamosios ir mokesstinės funkcijos griežtinimas, manipuliavimas pareigūnais papirkinėjant ir kyšininkaujant, pilietinės teisės ir laisvės — tik išgalvotos sąvokos, visuomenės galimybių gauti informaciją ribojimas, vyriausybių apsimestinis dialogas su rinktiniais vadinamosios pilietinės visuomenės atstovais, teisinių ir ekonominių sąlygų, palankių tikrai laisvoms pilietinės visuomenės organizacijoms, nebuvimas, PVO priklausomybė nuo tarptautinių fondų ar bendrovių finansinės paramos, menkas demokratinės kultūros ugdymas.

3.4 Būtina atlikti išsamų lyginamąjį tyrimą dėl Juodosios jūros regiono pilietinės visuomenės organizacijų padėties. Šiame tyrime turi būti nagrinėjamos problemos, kurias lėmė dabartinė regiono padėtis, dėmesį skiriant esamoms pilietinės visuomenės organizacijų galimybėms, įskaitant regioninio tinklo vaidmenį, ir analizuojamos atsirandančios regionų ir Europos lygmens iniciatyvos, skirtos organizuotai pilietinei visuomenei. Atliekant tyrimą taip pat reikėtų nagrinėti ir laisvės kurti susivienijimus, registravimo ir fiskalinių taisyklių bei procedūrų, žodžio laisvės ir trišalių konsultacijų tvarkos klausimus.

4. Juodosios jūros regiono pilietinės visuomenės organizacijų tinklai

4.1 EESRK primena, kad pilietinė visuomenė ir socialinės organizacijos yra atsakingos už sprendimą, kokios organizacinės struktūros jos turėtų būti nacionaliniu, regioniniu ir tarptautiniu lygmeniu.

4.2 EESRK remia Komisijos požiūrį nekurti naujos regioninės pilietinės visuomenės organizacijų struktūros ir skatinti pilietinės visuomenės aspekto vystymą dabartiniuose tinkluose bei pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimą regioniniuose ir tarptautiniuose tinkluose.

4.3 EESRK rekomenduoja pilietinės visuomenės ir socialinių organizacijų tinklams, įsteigtiems regionų lygmeniu, užmegzti glaudesnius ryšius su Juodosios jūros ekonominio bendradarbiavimo organizacija (JJEB), kuri yra regiono ekonominio bendradarbiavimo pagrindas ir labiausiai išsivysčiusi Juodosios jūros regiono tarpvyriausybė organizacija. EESRK mano, kad vertėtų įtraukti veiksmingą pilietinės visuomenės organizacijų partnerystę kaip pagrindinį Juodosios jūros ekonominio bendradarbiavimo (JJEB) politinių gairių ir veiklos aspektą.

4.4 EESRK mano, kad Juodosios jūros forumas, remdamasis savo patirtimi, kaip suburti regiono NVO ir padėti vyriausybėms ir nevyriausybėms struktūroms kartu dirbti, galėtų tapti vyriausybių ir organizuotos pilietinės visuomenės atviro dialogo platforma. Forumą 2006 m. įsteigė keleto Juodosios jūros šalių vadovai. Šis forumas neketina nei tapti nuolatine struktūra, nei kartoti jau esamų regiono bendradarbiavimo priemonių veiklos.

4.5 EESRK siūlo pilietinės visuomenės tinklams nustatyti šias prioritetines bendradarbiavimo sritis: apibrėžti bendrus interesus, parengti vidutinės trukmės ir ilgalaikę strategiją pilietinės visuomenės gebėjimams ugdyti, skatinti didesnę pilietinės visuomenės organizacijų sinergiją, kad būtų sudarytos sąlygos sėkmingai įgyvendinti regioninio bendradarbiavimo projektus, įvertinti esamas priemones, nacionalinius ir regioninius gebėjimus, nustatyti esminius reikalavimus ir aktyviai pasiręgti ateičiai.

4.6 Sukurti organizuotos pilietinės visuomenės ir socialinių organizacijų tinklai turėtų būti atviri visoms Juodosios jūros regiono suinteresuotoms pilietinės visuomenės organizacijoms.

5. Juodosios jūros regiono ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos

5.1 Šiuo metu EESRK bendradarbiauja su trimis Juodosios jūros regiono nacionalinėmis ekonomikos ir socialinių reikalų tarybomis (ESRT) ir dviem panašiomis organizacijomis (žr. II priede pateiktą išsamų aprašymą), kurios taip pat aktyviai dalyvauja Tarptautinės ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų asociacijos veikloje:

— Bulgarija — Ekonomikos ir socialinių reikalų taryba;

— Graikija — Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas;

— Rumunija — Ekonomikos ir socialinių reikalų taryba;

— Rusija — Piliečių rūmai;

— Ukraina — Nacionalinė trišalė ekonomikos ir socialinių reikalų taryba.

5.2 EESRK su Rusijos piliečių rūmais pasirašė susitarimo memorandumą. Ketinama sustiprinti bendradarbiavimą su Ukrainos nacionaline trišale ekonomikos ir socialinių reikalų taryba. Be to, Rusijoje veikia trišalė komisija, su kuria EESRK turėtų užmegzti dialogą.

5.3 EESRK bendradarbiauja su Turkija padedant Jungtiniam konsultaciniam komitetui. EESRK remia Turkijos dabartinės ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos reformą, kad ji būtų tinkamos institucinės struktūros ir galėtų dalyvauti tarptautiniuose ESRT tinkluose.

5.4 Moldovos Respublikoje veikia Nacionalinė konsultacijų ir kolektyvinių derybų komisija, tai trišalis organas, įsteigtas pagal kolektyvinių derybų įstatymą. Komisijai pirmininkauja pirmasis ministro pirmininko pavaduotojas, o sekretoriato paslaugas teikia Ekonomikos ir prekybos ministerija, užsiimanti ir darbo klausimais. Gruzijoje taip pat kuriama ekonomikos ir socialinių reikalų taryba, tačiau EESRK šiuo metu su šiais organais nebendradarbiauja.

5.5 Šalių, kuriose nacionalinių ESRT nėra, socialiniai partneriai turėtų būti paraginti pradėti konsultacijas ir steigti nacionalines ESRT.

5.6 Reikėtų skatinti stiprinti bendradarbiavimą regioniniu lygmeniu ir tarptautinį EESRK ir Juodosios jūros regiono ESRT bendradarbiavimą. Laikui bėgant EESRK galėtų prisidėti kuriant dabartinių ir besikuriančių ekonomikos ir socialinių reikalų tarybų tinklą bei kitas trišales struktūras regione.

6. Pilietinės visuomenės dalyvavimas formuojant nacionalinę, regioninę ir tarptautinę politiką

6.1 Besivystanti pilietinė visuomenė suteikia galimybę iš naujo pažvelgti į svarbiausius klausimus, todėl EESRK ragina Juodosios jūros šalių vyriausybes, regionines ir tarptautines organizacijas paskatinti pilietinę visuomenę veiksmingiau dalyvauti regioniniame dialoge. EESRK mano, kad vykdant dialogą ir bendradarbiaujant daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama šioms keturioms sritims:

— politinio stabilumo, demokratijos, teisinės valstybės principų, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių užtikrinimas;

— ekonomikos reformų, vystymosi ir prekybos skatinimas;

— bendradarbiavimas transporto, energetikos ir aplinkos apsaugos srityse;

— žmonių tarpusavio ryšiai.

6.2 Politinio stabilumo, demokratijos, teisinės valstybės principų, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių užtikrinimas

6.2.1 EESRK požiūris skatina Komisiją visapusiškai panaudoti Juodosios jūros sinergiją ir Europos priemonę demokratijai ir žmogaus teisėms remti, kad būtų skatinamas tarpvalstybinis ir regioninis pilietinės visuomenės organizacijų bendradarbiavimas. EESRK pabrėžia kultūrų dialogo svarbą sprendžiant konfliktus, kuriant tvarios demokratijos erdvę, kurioje būtų laikomasi teisinės valstybės principų ir gerai valdoma vietos ir regiono lygmeniu.

6.2.2 Svarbiausias ES išorės politikos aspektas dvišaliuose santykiuose ir taikant regioninį požiūrį turi būti žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių laikymasis, įskaitant socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų nepriklausomybę bei spaudos laisvę.

6.2.3 Juodosios jūros sinergija taip pat turėtų padėti propaguoti Europos socialinį modelį, socialinio ir pilietinio dialogo principą. Ji, kartu su atitinkamomis tarptautinėmis organizacijomis, pirmiausia Pasaulio banku ir TDO, taip pat turėtų būti skirta skurdo mažinimui Juodosios jūros regione.

6.3 Ekonomikos reformų, vystymosi ir prekybos skatinimas

6.3.1 Per paskutinį dešimtmetį Juodosios jūros regione buvo įvykdytos reikšmingos politinės, institucinės, makroekonominės ir reguliavimo reformos. Regiono šalių ekonomika labai skiriasi lyginant esamus gamybos veiksmus, gamtinius išteklius, gamybos pajėgumus ir rinkos dydį. Juodosios jūros regiono šalys yra pasiekusios skirtingą išsivystymo lygį, ne tą patį reformų įgyvendinimo etapą, nevienodą ekonominės ir socialinės pusiausvyros lygį, be to, skiriasi gebėjimai patenkinti pagrindinius savo piliečių poreikius. Regiono šalys turi spręsti šešėlinės ekonomikos, korupcijos, migracijos ir skurdo problemas.

6.3.2 Juodosios jūros regiono šalyse labai dinamiškai vystosi privatusis sektorius. Tai lemiamas veiksnys, turintis poveikio ekonomikos konkurencingumui ir ilgalaikio augimo potencialui. Siekiant užtikrinti ekonominę ir socialinę pusiausvyrą, reikia skatinti remti mažąsias ir vidutines įmones.

6.3.3 EESRK mano, kad ilgalaikis ekonomikos tvarumas Juodosios jūros regione yra tiesiogiai susijęs su aplinka, didėjančia neigiamą išorės veiksnių įtaka, socialinės atsakomybės klausimais, bendrų socialinių normų laikymusi ir didėjančia atsakomybe dėl gamtos apsaugos. EESRK pabrėžia, kad kovojant su skurdu ir nelygybe svarbu gerinti visiems piliečiams prieinamas socialines, švietimo ir kultūros paslaugas.

6.3.4 EESRK pabrėžia, kad reikia gerinti investavimo sąlygas, remti rinkos ekonomikos reformas, skatinti liberalizavimo priemones, ir pritaria laisvosios prekybos zonos Juodosios jūros regione kūrimui laikantis PPO principų. Technologinių inovacijų diegimas galėtų atverti naujas erdves tarptautiniam bendradarbiavimui, išorės investicijoms ir paslaugų vystymui.

6.4 Bendradarbiavimas transporto, energetikos ir aplinkos srityse

6.4.1 EESRK mano, kad Juodosios jūros regionas yra geopolitiškai ir strategiškai svarbi teritorija kaip gamybos ir transportavimo vieta, susijusi su energijos tiekimo ES įvairinimu. EESRK pritaria, kad reikia skatinti energijos tiekimo įvairinimo procesą, t. y. toliau didinti paramą, skirtą naujai, perspektyviai ir saugiai infrastruktūrai bei transporto koridoriams, tiekėjams bei keliams nustatyti ir kurti.

6.4.2 Kylančios naftos ir dujų kainos, didėjanti ES priklausomybė nuo keleto išorės tiekėjų ir pasaulinis klimato atšilimas taip pat yra opūs klausimai Juodosios jūros regiono šalims. ES pradėjo diskusijas apie tai, kad Europos energetikos politika turėtų užtikrinti tvarų vystymąsi, konkurencingumą ir energijos tiekimo saugumą⁽³⁾. EESRK supranta, kad kylančios energijos kainos gali turėti didelio poveikio regiono šalių ekonominei ir socialinei pusiausvyrai.

6.4.3 Nauji tiekimo keliai, pvz., Kaspijos jūros regiono ir Juodosios jūros regiono energijos tiekimo koridorius⁽⁴⁾ ir Nabuko dujotiekis⁽⁵⁾ (dujotiekio projekte numatytas vamzdyno ilgis 3 400 km, per metus bus tiekiami 31 milijardas kubinių tonų gamtinių dujų), taip pat INOGATE ir TRACECA projektai turėtų būti pakankamas pagrindas sukurti konkurencingą energetikos rinką. Rusija inicijavo „Pietinio srauto“ dujotiekio, kuris tęsis nuo Rusijos po Juodąją jūrą per Balkanus ir Vidurio Europą, ir „Šiaurinio srauto“ dujotiekio Baltijos jūroje statybą.

6.4.4 EESRK pabrėžia, kad veiksmingas užsienio politikos, susijusios su galimais naujais energijos koridoriais, kuriais būtų tiekama nafta ir dujos iš Juodosios ir Kaspijos jūrų regionų, vykdymas turėtų būti pagrįstas parama Azerbaidžano naftos ir dujų pramonės vystymui, kad Azerbaidžanas kaip energijos tiekėjas taptų tikrai nepriklausomas, bei parama Gruzijai, Moldovos Respublikai, Rumunijai ir Ukrainai kaip pagrindinėms šalims, per kurių teritoriją gali nusidriekti nauji energijos perdavimo koridoriai į Europos erdvę. Reikia turėti omenyje, kad Rusija taip pat yra suinteresuota šio proceso veikėja. EESRK siūlo visapusiškai remti ES bendroves, dalyvaujančias naftos ir dujų pramonės vystyme bei dujotiekių ir naftotiekių statybose Rytų Europoje ir Vidurinėje Azijoje. ES turėtų taip pat stengtis stiprinti Turkijos vaidmenį kaip regiono stabilumo veiksnį.

⁽³⁾ 2007 m. kovo 7–9 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino Europos energetikos politiką. Vėliau buvo parengtas ES energetikos dviejų metų veiksmų planas (2007–2009 m.).

⁽⁴⁾ Į šį koridoriaus projektą įtraukti jau įvykdyti projektai, pvz., naftotiekis Baku–Tbilisis–Džeichanas, taip pat šiuo metu svarstomi ar rengiami energetikos infrastruktūros projektai, pvz., Odesos–Brodų naftotiekis ir jo pratęsimas iki Plocko, Konstancos–Ormisalj–Triesto, Burgo–Vliorės ir Burgo–Aleksandropolio naftotiekiai.

⁽⁵⁾ Šio projekto vykdymui iškilų kliūčių dėl vilkinimo logistikos srityje, ginčų dėl finansavimo ir politinės valios trūkumo.

6.4.5 EESRK mano, kad energijos taupymo politikos, skirtos Juodosios jūros regionui, parengimas turėtų tapti vienu pagrindinių ES bendradarbiavimo ir techninės pagalbos programų prioritetų. Su energetika susijusios programos turėtų prisidėti prie energijos taupymo, išlaidų ir taršos mažinimo.

6.5 Žmonių tarpusavio ryšiai

6.5.1 EESRK palankiai vertina vykdomą Tarpreregioninio bendradarbiavimo (angl. CBC) programą Juodosios jūros baseine, įgyvendinant Europos kaimynystės politikos finansinę priemonę (ENPI 2007–2013 m.), ir pabrėžia, kad svarbu Juodosios jūros šalyse skatinti tiesioginius žmonių tarpusavio, ypač jaunosios kartos, ryšius.

6.5.2 EESRK pritaria, kad reikia toliau stiprinti bendradarbiavimą, siekiant gerinti tarpusavio supratimą ir skatinti ekonominius, socialinius ir kultūrinius ryšius bei žmonių tarpusavio

ryšius kaip būdą didinti ilgalaikį augimą, gerovę, stabilumą ir saugumą Juodosios jūros regione.

6.5.3 EESRK pabrėžia, kad būtina veiksmingai supaprastinti vizų išdavimo tvarką ir įgyvendinti readmisijos susitarimus, kurie padėtų vykdyti švietimo ir jaunimo mainų programas, skatintų verslo kontaktus, didintų mokslininkų judumą siekiant geresnio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų sityje, stiprintų vietos ir regionų valdžios institucijų, NVO ir kultūrinių grupių ryšius.

6.5.4 Žmonių tarpusavio ryšiai gali skatinti bendradarbiavimą udgymo, mokymo ir mokslinių tyrimų srityse ir parodo, kaip svarbu stiprinti kultūrų dialogą įgyvendinant ES programas ⁽⁶⁾. Verslo kontaktai ir darbdavių organizacijų bendradarbiavimas turėtų būti aktyviai skatinamas, kad užsimegztų stipresni ryšiai, būtų perduodama patirtis ir veiklos standartai.

2008 m. liepos 9 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ Tempus, Erasmus Mundus, Septintoji bendroji mokslinių tyrimų programa, Juodosios jūros tarpvalstybinio bendradarbiavimo programa.

I PRIEDAS

Juodosios jūros šalių regioninio bendradarbiavimo apžvalga

1. Organizacijos suskirstytos į keturias kategorijas, nurodant regioniniame bendradarbiavime dalyvaujančias šalis ir tikslus:
 - 1.1 Pirmoji kategorija — apibrėžtos struktūros institucionalizuotos organizacijos
 - **Juodosios jūros ekonominio bendradarbiavimo organizacija** — **JJEB** (Albanija, Armėnija, Azerbaidžanas, Bulgarija, Graikija, Gruzija, Moldovos Respublika, Rumunija, Rusija, Serbija, Turkija, Ukraina. 13 stebėtojų, įskaitant ES ir JAV). Įgyvendina daugiašales politines ir ekonomines iniciatyvas, skirtas skatinti valstybių narių sąveiką.
 - **Juodosios jūros komisijos organizacija** — **Juodosios jūros komisija** (Bulgarija, Gruzija, Rumunija, Rusija, Turkija ir Ukraina) siekia saugoti Juodąją jūrą nuo užteršimo, įgyvendinti Bukarešto konvenciją ir Juodosios jūros strategijos veiksmų planą.
 - **Demokratijos ir ekonominio vystymosi organizacija** — **GUAM** (Azerbaidžanas, Gruzija, Moldovos Respublika ir Ukraina) siekia sukurti Europą ir Aziją jungiantį Kaukazo transporto koridorių bei bendrąją integracijos ir saugumo erdvę šios organizacijos šalyse.
 - **Juodosios jūros karinių laivynų bendradarbiavimo grupė** — **BLACKSEAFOR** (Bulgarija, Gruzija, Rumunija, Rusija, Turkija ir Ukraina) prisideda prie tarpusavio pasitikėjimo ir stabilumo regione stiprinimo, karinių laivynų pajėgoms glaudžiai bendradarbiaujant ir vykdant bendras operacijas.
 - **Nepriklausomų valstybių sandrauga** — **NVS** (Armėnija, Azerbaidžanas, Baltarusija, Gruzija, Kazachstanas, Kirgizija, Moldovos Respublika, Rusija, Tadžikistanas, Ukraina ir Uzbekistanas, Turkmėnistanas yra asocijuotasis sandraugos narys) siekia kurti bendrą ekonominę erdvę, kurioje laisvai judėtų prekės, paslaugos, darbuotojai ir kapitalas.
 - **Juodosios jūros ir Kaspijos konfederacijos įmonių sąjunga** — **angl. UBCCE** (Albanijos, Austrijos, Azerbaidžano, Bosnijos ir Hercegovinos, Bulgarijos, Graikijos, Gruzijos, Irano, Kazachstano, Buvusiosios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos, Rumunijos, Serbijos ir Turkijos privačiojo sektoriaus pramonininkų ir darbdavių organizacijų atstovai) siekia įgyvendinti politiką, kuri būtų palankesnė rinkos ekonomikos veikimui, ir skatinti konkurencingos aplinkos vystymą, kad Juodosios ir Kaspijos jūrų regione atsirastų tinkamos sąlygos tvariam augimui.
 - 1.2 Antroji kategorija — forumai, neturintys oficialios sprendimų priėmimo struktūros
 - **Juodosios jūros partnerystės ir dialogo forumas** ⁽¹⁾ — **Juodosios jūros forumas** (Armėnija, Azerbaidžanas, Bulgarija, Gruzija, Graikija, Moldovos Respublika, Rumunija, Turkija ir Ukraina). Tai bendradarbiavimo ir išpareigojimų sukurti naują regioninę strategiją ir bendrą viziją, platforma.
 - **ES Rytų kaimynystės parlamentinė asamblėja (EURO-NEST)**. Europos Parlamentas 2007 m. lapkričio mėn. nusprendė sukurti jungtinių daugiašalių EP ir Ukrainos, Moldovos Respublikos, Armėnijos, Gruzijos ir Azerbaidžano parlamentų forumą, kuriame taip pat dalyvautų demokratiškų pažiūrų stebėtojai iš Baltarusijos.
 - **Demokratinio pasirinkimo bendrija** — **DPB** (Nariai: Estija, Latvija, Lietuva, Gruzija, Buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija, Moldovos Respublika, Rumunija, Rusija, Slovėnija ir Ukraina. Dalyviai: Azerbaidžanas, Bulgarija, Čekija, Vengrija ir Lenkija. Stebėtojai: JAV, ES, Europos Taryba ir ESBO) siekia aukštesnių tvaraus vystymosi standartų stiprinant regioninį bendradarbiavimą, remiant demokratiją ir ginant žmogaus teises.
 - **Juodosios jūros regiono NVO tinklas** — **angl. BSNN** (60 Bulgarijos, Gruzijos, Rumunijos, Rusijos, Turkijos ir Ukrainos NVO asociacija) yra PVO, kuri siekia saugoti aplinką, remti demokratines vertybes ir tvarų vystymąsi regione.
 - **Baku iniciatyva** ⁽²⁾ (Partneriai: Armėnija, Azerbaidžanas, Baltarusija, Gruzija, Iranas, Kazachstanas, Kirgizija, Moldovos Respublika, Ukraina, Uzbekistanas, Tadžikistanas, Turkija, Turkmėnistanas. Stebėtoja: Rusija. ES atstovai: Energetikos ir transporto GD, Išorės santykių GD, EuropeAid bendradarbiavimo tarnyba) siekiama, kad vyktų laipsniška Juodosios jūros ir Kaspijos jūros regiono energetikos rinkos integracija į ES rinkas.

⁽¹⁾ Šis forumas yra Rumunijos iniciatyva.

⁽²⁾ Susijusi su bendradarbiavimo programa INOGATE.

1.3 Trečioji kategorija — programos, kurias iš esmės parengė ES

- **Tarptautinis naftos ir dujų tiekimas į Europą — INOGATE** (Bulgarija, Gruzija, Moldovos Respublika, Rumunija, Turkija, Ukraina ir 15 kitų šalių). Tai yra tarptautinė bendradarbiavimo programa, remianti regioninę dujų tiekėjų ir naftotiekių sistemų integraciją ir siekianti sudaryti geresnes sąlygas naftai ir dujomis tiekti.
- **Transporto koridorius, jungiantis Europą, Kaukazą ir Aziją — TRACECA** (Armėnija, Azerbaidžanas, Bulgarija, Gruzija, Moldovos Respublika, Kazachstanas, Kirgizija, Rumunija, Tadžikistanas, Turkija, Ukraina, Uzbekistanas, Turkmėnistanas) siekia palengvinti prekybos ir transporto sąlygas koridoriais, jungiančiu Europą, Kaukazą ir Aziją.
- **Dunojaus ir Juodosios jūros darbo grupė — DABLAS** (Bulgarija, Gruzija, Moldovos Respublika, Rumunija, Rusija, Turkija, Ukraina ir 9 kitos šalys, Tarptautinės Dunojaus apsaugos komisijos (angl. ICPDR) sekretoriatas, Juodosios jūros komisija, tarptautinės finansavimo institucijos ir Europos Komisija) siekia koordinuoti visų regione veikiančių finansavimo priemonių veiksmus. Pilietinė visuomenė dalyvauja įgyvendinant įvairius DABLAS darbo grupės uždavinius.

1.4 Ketvirtoji kategorija — politinių iniciatyvų nagrinėjimas ir finansavimas

- **Vokietijos Maršalo fondas — Juodosios jūros regioninis bendradarbiavimas (angl. BST)** (veikia Bulgarijoje, Gruzijoje, Moldovos Respublikoje, Rumunijoje, Rusijoje, Turkijoje ir Ukrainoje). Tai viešųjų ir privačių organizacijų partnerystė, siekianti atkurti pasitikėjimą ir stiprinti viešąsias institucijas, įrodyti piliečių dalyvavimo demokratiname procese vertę, skatinti viešojo, privačiojo ir pelno nesiekiančio sektorių regioninius ir tarpvalstybinius ryšius.
- **Tarptautinis Juodosios jūros tyrimų centras — angl. ICBSS** (Albanija, Armėnija, Azerbaidžanas, Bulgarija, Gruzija, Graikija, Moldovos Respublika, Rumunija, Rusija, Serbija, Turkija ir Ukraina). Tai nepriklausomas mokslinių tyrimų ir mokymo centras, vykdamas taikomuosius, politiką įgyvendinti padedančius tyrimus, kuriais siekiama ugdyti gebėjimus ir skleisti informaciją apie Juodosios jūros regioną. Šis centras yra susijęs su JIEB.
- **Krizių valdymo iniciatyva (CMI)**. Tai ne pelno siekianti organizacija, įgyvendinanti iniciatyvą „Pilietinės visuomenės dalyvavimas Europos kaimynystės politikoje (EKP) — regioninis konfliktų sprendimo būdas“. Šia iniciatyva siekiama sukurti regioninės partnerystės tinklą, kuriam priklauso 4 pagrindinės NVO ir ekspertų grupės, veikiančios Armėnijoje, Azerbaidžane, Gruzijoje ir Moldovos Respublikoje, kad būtų skatinamas pilietinės visuomenės dialogas su šių šalių vyriausybėmis.

II PRIEDAS

Esrk bendradarbiavimas su juodosios jūros regiono ekonomikos ir socialinių reikalų tarybomis

Bulgarijos ekonomikos ir socialinių reikalų taryba buvo įsteigta 2001 m. Įstatymu dėl ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos. Tai yra patariamoji institucija, kurią sudaro pirmininkas ir 36 nariai, paskirti nacionalinio lygmens atstovaujančiųjų organizacijų valdymo organų: 12 narių delegavo darbdaviai, 12 narių — darbuotojai bei darbininkai ir 12 narių — kitos organizuotos grupės, įskaitant ir du nepriklausomus mokslininkus, kuriuos paskyrė Ministrų taryba. ESRT priima deklaracijas dėl įstatymų, nacionalinių programų, nacionalinių planų ir Nacionalinės asamblėjos dokumentų. Taryba kasmet skelbia memorandumą dėl ekonominės ir socialinės raidos, kartu nagrinėja ekonominę ir socialinę politiką.

Graikijos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (OKE) buvo įsteigtas Įstatymu 2232/1994. Tai trišalė organizacija, atstovaujanti skirtingiems interesams, t. y. darbdavių, darbuotojų ir įvairių interesų grupių, kurias sudaro ūkininkai, laisvųjų profesijų atstovai, vietos valdžios institucijos ir vartotojai. OKE sudaro pirmininkas ir 48 nariai, kurie suskirstyti į tris vienodo narių skaičiaus grupes. OKE tikslas — skatinti socialinį dialogą randant bendrą poziciją dėl klausimų, susijusių su visa visuomene arba su konkrečiomis jos grupėmis.

Rumunijos ekonomikos ir socialinių reikalų taryba (ESRT) yra apibrėžta Rumunijos konstitucijoje (2003 m. redakcija) kaip parlamento ir vyriausybės patariamoji institucija srityse, nustatytose Įstatyme dėl ESRT sudarymo ir veiklos metodų. ESRT sudaro 45 nariai, kurie skiriami taip: 15 narių skiria nacionalinio lygmens darbdavių konfederacija, 15 narių — nacionalinio lygmens profesinių sąjungų konfederacija ir 15 narių — vyriausybė. ESRT atlieka patariamąją funkciją kuriant strategijas ir ekonominę bei socialinę politiką ir kaip tarpininkę sprendžia socialinių partnerių ginčus.

Rusijos Federacijos piliečių rūmai buvo įsteigti remiantis 2005 m. balandžio 4 d. Federaliniu įstatymu Nr. 32. Šiai institucijai priklauso 126 nariai: 42 narius skiria Rusijos prezidentas, tada paskirtieji nariai išrenka 42 kitus narius iš nacionaliniu mastu veikiančių pilietinės visuomenės organizacijų, o po to visi 84 nariai atrenka likusius 42 narius iš regioniniu mastu veiklą vykdančios pilietinės visuomenės. Nariai dirba 18 komisijų ir darbo grupėse, kurių veikloje dalyvauja nepriklausomi ekspertai. Piliečių rūmai teikia pastabas dėl naujų teisės aktų projektų, peržiūri galiojančius įstatymus ir skelbia savo ataskaitas.

Ukrainos nacionalinė trišalė socialinių reikalų ir ekonomikos taryba (NTSRET) buvo įsteigta 2005 m. Prezidento įsakymu ir veikia kaip Respublikos Prezidento patariamoji institucija. Jai priklauso 66 nariai: 22 nariai atstovauja įvairioms profesijoms ir profesinėms asociacijoms, 22 nariai — darbdaviams ir 22 nariai — Ukrainos ministrų kabinetams viceministrų lygmeniu. NTSRET, kurią remia Tarptautinė darbo organizacija, skirta plėtoti pilietinį ir socialinį dialogą nacionaliniu lygmeniu.

ES ir Turkijos jungtiniam konsultaciniam komitetui priklauso 18 narių iš EESRK ir 18 narių, atstovaujančių Turkijos organizuotai pilietinei visuomenei. Komitetas posėdžiauja du kartus per metus (vieną kartą Briuselyje ir vieną kartą Turkiijoje) ir nagrinėja įvairius abiems šalims aktualius klausimus, susijusius su pilietine visuomene. Pagrindinis tikslas — užtikrinti organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimą stojimo į ES derybose: skirtingų nagrinėjamų derybų skyrių stebėjimas, Bendrijos *acquis* įgyvendinimo ekonominių ir socialinių pasekmių analizė, susitikimai su ES ir Turkijos institucijomis ir rekomendacijų teikimas.
